

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12312

DOS KELBL

Mendele Mokher Sefarim

.

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

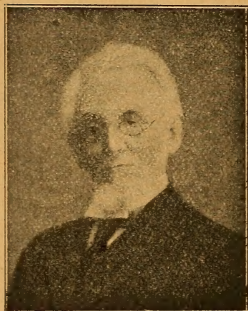
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שול = ביבליאטעק

№ 1

מענדעלי מוכר ספרים

דאס קעלבל

פארלאג

„קולטור = לי ע“

ווארשע.

דאָס קעלבל

פאַרקירצט פון

מענדעלי מוכר ספרימס בוך:

„ספר-הבהמות“

קאפיטל:

דאָס חוספות-יום-טוב-קעלבל.

אילוסטרירט

פון יוסף טשייקאוו.

צווייטע אויפלאַגע

געדרוקט אין 4500 עקז.

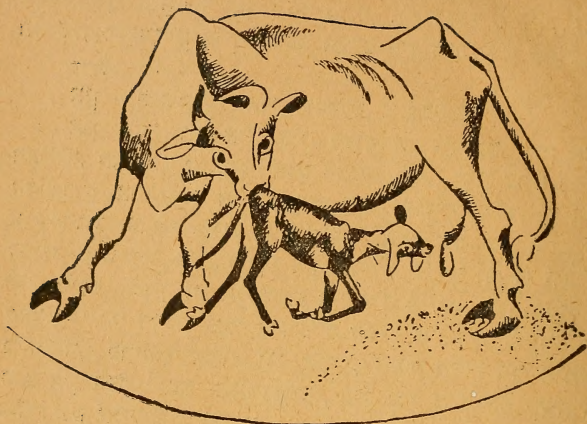
ערשטע אויפלאַגע — 3500 עקז.

ערשינען אין יוני 1921.

פאַרלאַג „קולטור-ליגע“ וואַרשע, 1921.

דאס קעלבל

א.

ווינטער אמאל, גאנץ פרי, אז איך בין געלעגן איינ-
גענורעט אונטער דער קאלדרע, פארשלאָפן, נאָך ניט בדעה
האַבנדיק אויפשטיין, גיין אין חדר, דערפיל איך, ווי מע
וועקט מיך, טאַרעט מיך אין איין געשריי:
— גיכער שטיי אויף, גיכער, גיכער!

איך טו מיך נישט טויט, נישט לעבעדיק אַ כאַפּ אויף
און דערזע פאר מיר מיין שוועסטער, אַ מיידל פון אַ יאָר
צוועלף. דאָס פנימל שיינט איר, די אויגעלעך פינקלען
עפעס מיט אַ גלאַנץ גאר משונה, דאס מיילכל האַלב אָפן,

אויף די ליפעלעך עפעס א פארגליווערט מין שמייכעלע.
זי וויל עפעס זאָגן און קאָן נישט, אזוי פארנעמט איר דער
אַטעם, נאָר וואָס זי שטרעקט אויס, וואַרגענדיק זיך, דאָס
הענטל, טייטנדיק אויף עפעס דאָרט אין דער מיט שטוב:

— אַ— אַ!

איך גיב אַ קוק— אוי, גוואַלט, אַ קעלבל!
און אזוי ווי איך בין באַרויס, נאָקעט, אין איין
העמדל, האַלטנדיק איין האַנט אויפן קאָפּ, קיין צייט נישט
האַבנדיק אויסזוכן און אַנטאָן דאָס יאַרמולקעלע, טו איך
אַ שפרונג אַראָפּ פונם געלעגער געשווינט צו אים. די
פרייד מיט מיר איז געווען אזוי גרויס, גלייך ווי די וועלט
איז מיינע, גלייך ווי אַלצדינק אין איר פילט מיין שמחה.
עפעס לייכט די זון גאָר אַנדערש, עפעס איז דער פרימאָרגן
מילדער, פריינטליכער ווי תמיד, עפעס פילט זיך אומע-
טום אין דער לופט יומטובדיקס, פול און פול מיט קעלבל.
אַלצדינק שמייכלט, זאָגט:

גוט יום-טוב, מזל טוב דיר מיטן קעלבל!...

איך זען מיך אויף די קניעלעך, אַ ביסל פונדערווייטנס
און באַטראַכט מיר דאָס קעלבל. אַ שיינס, אַ רויטס מראה
געלכן, אויפן שטערן אַ ווייסער פלעק, ווי אַ זילבערנע קאָ-
קארדע, גאָר אַ גאָטס וואונדער!

וואָס ווייטער, ווייטער גיב איך מיך אַרוק אונטער,
באַקענענדיק זיך מיט אים נענטער; וואָס ווייטער, ווייטער
גיב איך עס אַ גלעט, דאָ אַ טאַפּ, דאָרט מיט אַ פינגער,
אַריינקוקנדיק אים בשעת מעשה אין די אויגן, ביז איך ווער
דערמיט שוין אַ נאָנטער שמעלקע און לאָז אים אַראָפּ אַ
גראָפן „שלום עליכם“, אזוי טאַקע מיט דער גאַנצער
האַנט, מיט אַלע פינג פּינגער.

דאָס קעלבל האָט, אַפנים, נאָך נישט געוואוסט דעם
 טייטש פונם „שלום עליכם“, מיט וואָס מען עסט עס,
 ווארים עס האט זיך עפעס געפילט ווי באַליידיקט, און צו-
 גויפנעמענדיק זיך מיט אַלע קרעפטן, געפרובט אויפשטיין.
 פריער האָט עס אָנגעהויבן הינטן אַרום, פאַמעליכן, פאַ-
 מעליכן, זיך געשטעלט אויף די הינטערשטע פיסלעך, בליי-
 בנדיק אָנגעשפאַרט אויף די קני פון די פעדערשטע, וואָס
 נאָך פאַרלייגט אונטער זיך. שפעטער אַביסל האָט זיך עס
 שוין געשטעלט אויף אַלע פיר פיס, וואָס האָבן זיך געשאַ-
 קלט ווי פיסלעך פון אַ צעשאַטענעם טיש. אזוי איז עס,
 שאַקלענדיק זיך אומגעלומפערט, אויסשטעלנדיק אַ פאַר
 קעלבערנע אויגן, אַ היפשע וויילע געשטאנען — און פלוצים
 פאַררייסט עס דעם וויידל און גאַלאַפּ, גאַלאַפּ איבער דער
 שטוב.

עס ווערט אַ רעש, אַ געפילדער. עס פאַלט אום די
 מילכיקע באַנק מיטן צעבראַכן פיסל, עס דערשרעקן זיך די
 הינער, פליען משוגענערווייז איבער טיש און בענק, צעברעכן
 אַ גלעזל, קערן איבער עפעס אַ שיסל. די מאַמע ביי דער
 קימפעטאַרין, ביי דער בהמה הייסט עס, דאַרט אין הויז,
 דערהערט דעם טאַראַראַם, דעם האַרמידער, לויפט אין איין
 אַטעם אַריין אין שטוב שטאַרק אויפגעבראַכט און לאַזט
 אויס איר צאָרן צו מיין קאַפּ.

אוי, אַ טאַג האָב איך עס געהאַט דעמאָלט, אַ טאַג
 פון פעטש און קלעפּ אין דערהיים, אין חדר, געלייזט גענוג!
 אַוועקגעאַנגען פון דערהיים אין חדר בין איך מיט אַ
 קאַפּ פול מיט קעלבל. וועמען איך האָב באַגעגנט אויפן
 וועג, האָב איך אָנגעזאָגט די בשורה: אונזער קו האָט
 געהאַט אַ קעלבל! פאַר איטליכן פון מיינע באַקאַנטע יינגלעך

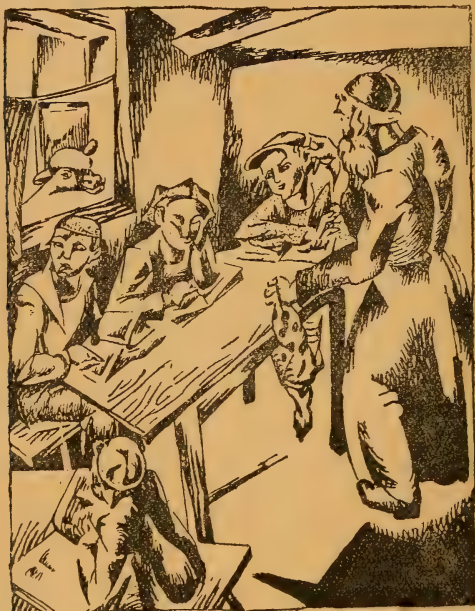
האָב איך אָפגעלויבט אין טאָג אַריין דאָס קעלבל, אונטער-
 שמייכלענדיק דערביי פאַר גרויס הנאה, ווי אַ בעל-שמחה.
 געמיינט דערמיט—הע-הע! לאָזן זיי מיר מקנא זיין! וועמען

מיר האָט געטויגט, האָב איך צוגעזאָגט ווייזן אים דאָס
 קעלבל, אינאיינעם מיט מיר זיך דערמיט אַ ביסל אָנשפּילן.
 ביי איינעם אַפילו האָב איך גענומען פאַראויס אַ פאַר יונישע
 מעשענע קנעפּ מיט אַדלערס און אַ יעריכן-בייטעלע, שווערנ-
 דיק אים „ווי איך בין אַ ייד!“, אז דער פיבוד פאַרן רייטנ-
 דיק צום ערשטן אויפן קעלבל געהער אים.

עס פארשטייט זיך, אז פאר גרויס שמחה און אזוי פיל
געשעפטן האָב איך פארשפעטיקט קומען אין חדר און
געכאַפט אַ מיאוסן פסק.

נאָר פעטש זיינען פעטש, און קעלבל איז קעלבל, די
גמרא לייגט פאר מיר אָפן, און עס קוקט אַרויס פון

דאָרט, עס דרייט זיך מיר פאר די אויגן — קעלבל. עס
קריכט, קריכט מיר אין קאַפּ אַ מאַרדעטשקע, אַ שיינס, אַ

געטאָקטס, אויערלעך קלייניטשקע, אויפגעשטעלטע, אַ קע-
פעלע, אַ העלזעלע. דער רבי קנעלט, מריקעט נ. ל. אַ גמרא-
ניגון, און מיר אין די אויערן מעקעט די קו נאָכן קעלבל. דער
רבי טוט זיך אַ הויב פונם בענקל — דאָס קעלבל אַ הויב
אויף די פיסלעך; דער רבי שטרעקט אויס די האַנט — דעם
קעלבל פאַררייסט זיך דאָס עקל: האַץ-האַץ-האַץ — און עס
פליט אַ פאַטש! דער רבי איז ביז, פּרעגט ווי איך האַלט.
איך האַלט מיך ביי דער באַק.

קומענדיק אַהיים, איז די ערשטע זאך מיינע געווען —
קעלבל. שטיל, אויף די שפיץ פינגער האַב איך בשתיקה מיך
צוגעגנבעט צום קעלבל. די מאַמע האַט עס פאַרשטופט אין
אַ ווינקעלע פאַר אַ גוט אויג, מען זאָל עס קיין עין-הרע
נישט געבן. אָנגעהויבן האַט זיך ביי מיר, ווי דער שטייגער
איז, פריער אַ קוק, אַן עסן פאַר ליבשאַפט מיט די אויגן.
אין אַ וויילע אַרום שוין אַ גלעט, אַ טאַפּ, דערנאָך אַ האַלזן,
אַן אַרומנעמען, גאָר נפש אַחת. און לִסוף שוין גראַבלִיך,
מחילה, אַ קוועטש, און מייך קעלבל טוט אַ שפרונג אַהין-
אַהער איבער דער שטוב, ווערט עס אַן איבערקערעניש,
סדום-ועמורה, און עס רעגנט אויף מיר פּעך און שוועבל,
פּייערדיקע פעטש הייסט עס, גאָר אַ שרעק!

די ליבע צום קעלבל איז ביי מיר געוואַקסן מיט יעדן
טאָג און צוגלייך מיט איר די יסורים, האַרצווייטאָק מיינער,
וואָס זי האַט מיר אָנגעמאַכט. מיין קינדעריש הערצל איז
פאַרלאָפּן מיט בלוט, האַט נישט געקאָנט רוהיק אָן פאַרדראָס
האַרכן דעם שמועס איבער דעם קעלבל, ווי מע וויל עס,
נעבעך, קוילען, ווי מע דינגט זיך מיט דעם קצב. עס שטייט
זיך, קוקט, קוקט אזוי גוט, היימיש, לעקט דער מאַמעס
האַנט אזוי ליבליך-פּריינטליך, און דאָ שאַצט מען אָפּ דעם

ווערט פון זיין לעקער, פון זיין צינגל! ס'איז עפעס טאקע
א גוואַלט, א רציחה!

עס האָט מיר וויי געטאָן דאָס האַרץ אויפן קעלבל:
גוואַלט, א רחמנות! עס האָט מיך פאַרדראָסן, געברענט, גע-
בראָטן: גוואַלט, וואָס וויל מען האָבן, נעבעך, פון זיין לעבן!
איך בין אַרומגעגאַנגען צעקאַכט, ווינד-און-וויי איז מיר
געווען פון ביידע זייטן: האָב מיך געשעמט קוקן דעם
קעלבל און דער מאַמע, להבדיל, אין די אויגן...

ווער וויסט צו וואָס דאָס וואַלט געפירט, ווען עס זאָל
זיך נישט געווען אונטעררוקן פֿלוצים אַזוינס, אויף וואָס מע
האָט זיך פֿלל נישט געריכט.

ב.

ס'איז אַ ווינטער-נאַכט. אַ פראָסט מיט אַ ווינט. אַ
פראָסט אַ ברענענדיקער, אַ ווינט אַ שטורעמדיקער. עס
בלאָזט, פייפט, ריפֿ-סקריפֿ, ווי אויף אַ חתונה פון
טויזנטער רוחות; עס שפּרינגען, טאַנצן זיילן שניי, דרייען-
דיק זיך משוגענערווייז איבער די גאַסן. עס קנאַקן, טראַס-
קען דעכער, עס היילט, ווייעט אין די קוימענס און עס
זשומען, צימבלען שויבן אין די פענסטער.

אויף דער גאַס קיין לעבעדיק באַשעפעניש, נישט איין
ייִדישע בהמה, אַלע ווי אויסגעראַמט. און וועלכע זיינען
פאַרבליבן דאָ, לייגן באַגראָבן, אַז אַך-און-וויי צו זיי, טיף
איבער די אויערן אין שניי.

אונזער בהמה, עפעס נאָך, משטיינס געזאַגט, אַ שטיקל
קימפעטאַרין, האָט אונטערגענעכטיקט אין דעם פינסטערן
הויז, אין נעץ און שמוץ, וואו עס בלאָזט פון אויבן, פון
אונטן, פון אַלע זייטן, וואו ס'איז אומצוקומען פאַר קעלט.

און וואָס טוט אַ בהמה? אַ בהמה מעל־ה-גרהט, חזרט, קייט
איבער אַלץ פריערדיקע, שוין האַלב פאַרדייעטע, פוילע
נמאס-ומיאוס געוואָרענע זאכן, אַז נייע שפייז פאַר זיך האָט
זי דאָך מכות — און ביים איבערקייען קייכט זי, לאָזט זי
שטילע זיפצן. די זיפצן צעגייען זיך ווייט אַרום און לאָזן זיך
פילן אויך אין שטוב.

אויף מאַרגן גאַנץ פרי האָט מיך אויפגעוועקט פונם
שלאָף אַ ביטער געשריי, אַ יאַמער, אַ קלאָג, ווי מע באַוויינט
אַ טויטז.

דאָס וויינט, שרייט די מאַמע.

וואָס איז?

געפגרט די בהמה!

דאָס הויז-געזינט איז פאַראומערט, אין שטוב הערשט אַ
טרויער, אפילו דער האָן שטייט אַראָפגעלאָזט דעם קאפּ,
נישט אַרויסגעפירט די הינער זיינע פון אונטער דעם אויוון,
האַפערדיק, ווי תמיד. איינע פון די הינער מיט אַן איי
פאַדעט, קוואַקעט, זוכט אַן אָרט, וויל זיך לייגן, און נישט אַ
ווער זאָל איבערדעקן זי מיט דער זיפ ווי געוויינליך. נאָך
איינע פלייט אַרויס פון אונטער דער בעט, הענדום-פענדום
אויף אַ בענקל מיט אַ פאַרריסן קעפעלע, זעהר שטאַלץ אין איין
קול: מזל-טוב מיר מיט אַן איי, זיך שוין געלייגט אין אַ גוטער
שעה! און דער שיינער מאַן, דער האָן, זאָל זיך עס אויף
מיר כאַטש אַרומקוקן, צוגיין ווי דער שטייגער איז. קיינעם
איז נישט אין קאָפּ. אַלע שטייען פאַראומערט, ווייבער, שכנות
אויך אין דערמיט. די מאַמע איז מספיד פאַר זיי די בהמה,
דערציילט אירע שבחים, איר קעז און פוטער, נאָך מעלות
אַזעלכע, אַל'דאָס גוטס, פון וועלכע איך האָב פריער גאָר
נישט געוואוסט.

— „הערט א מעשה — זאגט זי מיט אוויינענדיקן ניגון — היינט גאנץ פרי אָט די טיר אָט=אָ, פון דער שטוב אין דעם הויז, עפן איך. גיי איך ווי א בעל=הביתטע מעלֶקן פרי אריין. דאָס מעלֶקשעפֿל אין דער האנט, שטרוי צום פרעסן האָט דער באַקאַנטער גוי נאָך נישט געבראַכט — פאַרגעסן. אַ פּראָסט — אַ שרעק. צייט מעלֶקן. רוף איך: מאַין=מאַין=מאַין! זי רופט זיך נישט אָפּ. גיי איך שוין צו נאָנט, איך גיב אַ

קוק — אוי, א דונער האָט מיך נישט דערשלאָגן, זי איז טויט! גאר פֿלוצים, ערשט נאָכן קעלפֿן זיך, פּגרט עס אַ בהמה!"...

און אין דערמיט הספד, פליט אריין פונם אלקערל דאָס
קעלבֿל, האָץ=האָץ מיט אַ פאַרריסן וויידל, אַ פאַרוואָרפן קעפל,
„מע=מע“ אין איין קול, דאָס האַרץ רייסט ביי אַיטליכן אין
שטוב, קוקנדיק אויף דער יתומה, נעבעך. אַלע פאַרשטייען
דעם טייטש פון „מע“, וואָס דאָס „מע“ באַטייט. דאָס מעקעט
עס, נעבעך, נאָך דער ברוסט, עס וויל עסן. דאָס מעקעט עס,
בעט זיך צו דער מאַמען, זי זאָל עס אויסצוואַגן, אָפּלעקן
מיט דער צונג. ווייבער, שכנות, ווישן די נעז, די אויגן,
מאַכן פּיסקעלעך, און די ליפעלעך זייערע רירן זיך, גרייט צום
רעדן. איינע פון זיי, אַ וואוילקענענדיקע, וואָס שיט אין די
רייד ווערטער פון די הייליקע חכמים, פאַרכאַפט זיך פּריער
און צעלאָזט זיך אין אַ ברייטן שמועס:

— דער, וואָס לעבט אייביק, וואָס איך בין נישט ווערט
זיין נאָמען צו דערמאָנען, — הויבט זי אָן אויף תחינה=לשון,
צונויפשנירנדיק די ליפעלעך און קנייטשנדיק אַ פרום פּנימל
— דער אַלמעכטיקער, ער איז גערעכט און זיין משפט איז
גערעכט! לאָז זי, די בהמה, זיין אַ קרבן=עולה, מכפר זיין,
ריניקן, אייך און פֿל ישראל פון אַלע אומרייניקייט און פון
אַלע אומווירדיקייט. מײן עצה=טובה וואָלט געווען — דאָס
דאָס קעלבֿל, די פּרוכט פון איר מוטער=לייב, זאָל בלייבן
לעבן. זאָל עס ביי אייך זיך האַדעווען, און דער, וואָס
שפּייזט פונם קליין ווערימל ביז דעם וויזלטיר, וועט העלפֿן
עס צו שפּיזן אַמאָל מיט שאַלעכץ פון קאַרטאָפֿל, אַ מאָל
מיט אַ ביסל קלייען, דאָס אַ ביסל, יענץ אַ ביסל. וואָס קאָן
עס זיך אָנזען אין בעל=הבתישקייט אַ קעלבֿל? איר פאַרשטייט,
פון אַ קעלבֿל וואַקסט אויס אַ בהמה, און אַ בהמה איז גוט,
תמיד אָנגעלייגט, ווער שמועסט ביי היינטיקע צייטן און
בפרט נאר ביי יידן. אָך=אָך=אָך!

אלע ווייבער באסעווען צו. די מאמע לאָזט זיך איינ-
רעדן.

דאָס קעלבל בלייבט לעבן — און מיר פאלט אראָפּ אַ
שטיין פונם האַרצן.
די מעשה מיט דער בהמה, איר אומגעוויינגליכער טויט
האַט אָנגעמאַכט אַרעש אין שטעטל. לייט זיינען געקומען
אויף חידושים אַנקוקן דאָס קעלבל.

שטארק געבענקט די ערשטע צייט האָט דאָס קעלבל, נעבעך, נאָך דער ברוסט. מ'האָט עס געשטילט אַמאָל מיט אַ לעמעשקע פון קאָרענע קלייען, אַמאָל מיט ברויט אַ שטיקל, — מיט אַ הויפן היי. ציינדלעך האָט עס געהאַט אַכט פעדער-שטע, שיינע, ווייסע, נאָך ביים געבוירן ווערן. איך האָב זיי אַליין געציילט. עס האָט געגעסן און דאָך צוויילן אונטער-געשמעקט, און וואָס נאָר אים איז צום מויל געקומען, אַ האַנטוך, אַ טישטוך, אַ זאַק, האָט עס געקייט. אַ היטל, אַ יאַרמולקע — אויך סחורה. איינמאָל האָט עס שיער זיך ניט דערוואָרגן מיט אַ טשאַלנט-שמאַטע. אַ נס, וואָס מ'האָט זיך באַצייטנס אַרומגעקוקט, גראָד באַדאַרפט גיכער פאַררוקן דעם טשאַלנט. און אויב [מ'איז פון אים דאָס אַלצדינגן אויסגעשטאַנען, ניט זיינער פטור צו ווערן, איז דאָס נאָר געווען אינם זכות פון דער מאַמען זיינער, זאָל זיך דאָרט מיען.

איך איינער האָב עס אמת טאַקע ליב געהאַט טיף פונם האַרצן, עס שטאַרק באַדויערט; אַ רחמנות, ס'איז, נעבעך, עלנד, אַ יתום! ... האָט מען עס אַ מאָל באַליידיקט מיט אַ קלאַפּ, מיט אַ זעץ, פלעג איך מיך אַרויסשטעלן, זיך אָננעמען קעלבלס קריוודע און געכאַפט דערפאַר דאָס מייניקע. אַט דאָס האָט מיך נאָך מער צוגעצויגן צום קעלבל, דערפאַר וואָס מע איז אַנטקעגן אונז ביידע געווען גראָב אומגערעכט, וואָס מיר ביידע האָבן געליטן פון אַנדערע, שטאַרקערע פון אונז, גאָר אומזיסט.

און! אַפנים, ביים קעלבל בין איך אויך טאַקע געווען

א שטיקהל חשוב. וואָרים עס פלעגט זיך לאָזן גלעטן פון מיר
 ביים קעפל, אָננעמען ביי די אויערלעך, קוקנדיק דערביי
 צו מיר מיט אַ פאַר אומעטיקע אויגן, לעקנדיק מיך
 פריינטליך, גלייך ווי עס וואָלט זיך פאַר מיר עפעס גע-
 קלאַגט, געוואָלט עפעס אַזוינס זאָגן. איך, ווידער, האָב עס,
 דאַכט זיך, פאַרשטאַנען, געפילט, וואָס אים אויף דער לונג,
 וואָס לעקט עס מיך מיט דער צונג.
 עס האָט מיך געצויגן צום קעלבֿל און מיר זיינען גע-
 ווארן געטרייע חברים.

ד.

ס'איז נאָך פסח. אויס בין-הזמנים. יינגלעך גייען אין
 חדר, קעלבֿלעך, בהמות אין דער טשערעדע. דער רבי מיט
 דעם קאַנטשיק, דער פאַסטוך מיט דער בייטש. מלמדים
 נעמען זיך קנעלן. איטליכער מיט זיין חדר, און דער פאַסטוך
 מיט זיינע בהמות. באַהעלפער שלעפן, טראָגן, ווי דער סדר
 העולם איז, פיצלעך קינדער, שלאַפּינקע אויף די פלייצעס
 אין חדר אַריין, און דאָס קעלבֿל אונזערס, אַ געזונטס,
 גישט קליין צו לויפן מיט די פיסלעך אַליין, בלייבט גאָר
 איבער אין דערהיים! עס גייט אַרום בטל. פאַרוואָס? —
 ס'איז נאָך צו יונג צו טרייבן עס אין טשערעדע, זאָגט
 דער פאַסטוך, עס וועט ניט פאַרזאַמען די תורה זיינע:
 מעלֿה-גרהן, מאַכן מיט דער מויל, נישקשה, שפעטער
 אַ ביסל אויך. לעת-עתה, זאָגט ער, זאָל זיך עס
 מגדל זיין אונטער אַ היימישער השגחה ביז דער
 רעכטער צייט.

אין ברירה, דאָס קעלבֿל בלייבט, נעבעך, און גייט
 איבער אויף אַ סך הענט. קיין האָניק דערפון האָט עס ניט

געלעקט. די מאמע ווייזט אים אַ היי איז סדור; דער פאָר-
שטאָפּט אים דאָס מויל מיט שיהי-פיהי; יענער לערנט
דאָס דרך-ארץ—און פון די פולע טובות איז עס, נעבער,
שטענדיק הונגעריק, שטארק פונם לייב אַראָפּ.

אויף זיין גליק האָט זיך ביי מיין מלמד אויסגעלאָזט
די תורה פאָר מיר. איך הויב אָן דערווייל צו לערנען, הייסט
עס, אין בית המדרש אַליין פאָר זיך. מע פאַרלאָזט זיך,
הייסט עס, אויף מיין יושר, און די השגחה אויפן קעלבֿל
גייט מיט דער צייט איבער אינגאַנצן צו מיר אין
די הענט. איך ווער עס דער מדריך זיינס אין אַ
גוטער שעה!

עס עפנט זיך פאָר אונז ביידע אַ נייע וועלט — אַ וועלט
אַ ליכטיקע, אַ שיינע, אַ פרייע, וואָס ניט איך, נישט דאָס
קעלבֿל, האָבן זי ביז אַ הער, ליגנדיק פאַרשפאַרט איז
חדר, אין שטאַלכן, קיינמאַל נישט אָנגעקוקט.

— לכה דודי! — זאָג איך, אָננעמענדיק דאָס קעלבֿל
ביים שטריקל, וואָס אים אַרום דעם האַלז — קום, מיין
פריינט, נצא השדה, אהין אויפן גרינעם גראָז.

אי-אי, איז עס דאָרט גוט, מחיה! עס לעבט, עס רירט
זיך אַרום און אַרום. גאָטס באַשעפענישן, וואָס ביז אַהער
גאָר ווילד-פרעמדע פאָר מיר, פויגעלעך אַלערליי, מיני
זשוקלעך אַזוינע, היישעריקן, גרילן אַזוינע און אַזוינע,
פליען, שפרינגען הויך אין דער לופט, אי אונטן צווישן דעם
גראָז לעבעדיק-פרייליך, מיט אַ געזונגעריי, אַ זשוזשעריי,
אַ צימבלעריי. עס הערט זיך אַ קאָנצערט, עס פילן זיך
ריחות פון בשמים, עס שימערט אין די אויגן פון בלומען
בל-המיני קאָלירן.

עס אַטעמט זיך עפעס אַזוי גרינג, אַזוי פריי. עפעס טוט

עס מיך אינעווייניק א ברי — האָפּ=האָפּ=האָפּ! טו איך אַ שפרונג, קוליע מיך פאַר גרויס פאַרגעניגן עטליכע מאָל איבער און צי מיך אויס אויף פריש=ווייכן מאָך מיט דעם בויך ארויף. די ליכטיקע זון קוקט מיר גלייך אין פנים אריין, שיינט, שמייכלט, ווי גערעדט: אַ=אַ ינגעלע, גוט?

עפעס גאַר ניט ווילנדיק, ווי פון זיך אַליין, עפנט מיר זיך דאָס מויל, און אַ יקום=פורקן=ניגון לאָזט זיך הערן אויף אַ וויינענדיק=קוויטשיקן ביי=קולכל. דאָס קעלבל קוקט זיך צו מיר אום און מאַכט: „מע!“ עס האָט אַזוי ווי געהייסן: שאַ, וואס איז?

דאָס קעלבל פאַרטיפט זיך אין דעם עסן געשמאַק, מיט
כונה. איך קוק, קוק פאַרטראַכט, און עס קומט מיר פאַר
יעקב אבינו, ווי ער פיטערט די שאָף ביי לבן ארמי, עס
דאַכט זיך מיר אויך דאָס גוטע באַגעגעניש זיינס מיט רחלען
ביים ברונים דאָרט, ווי זיי קושן, האַלזן זיך פאַר גרויס ליבשאַפט.
אַנגעהויבן לכתחילה האָבן מיר די פיטערונג מיט דעם
גרינעם באַרג, נישט ווייט פונם שטעטל, דערנאָך האָבן מיר
זיך פאַרקליבן העט=ווייט, אויסזוכנדיק אַ וואונדער=שיין אָרט,
גאָר אַ געמעל.

זאָל זיך אייך דאַכטן אַ וואַלד. ביימער=סאָסנעס געוויק=
סיקע ציען זיך, ווי אַ סטרונקע גלייך, הויך אין הימל אריין,
אונטן גלאַט=נאַקעט, און אויף די קעפּ גרינע היטלען=קאַפּע=
ליושן אַים, צווישן וועלכע עס ברעכן זיך דורך שטראַלן
ליכטיקע פון דער זון, און באַלייגן דאָס ריינע סאַמעטענע
גראַז זיי ביי די פיס מיט העלע פאַסן גינגאַלדענע. פאַר דעם
וואַלד שטייען קליינע, געדיכטע וועלדעלעך, פון נידעריקע,
יונג=פרישע, זאַפטיקע בוימעלעך כל=המינים, צעוואַרפן דא,
דאָרט, אויף אַ היפּשן, פרייען מיט גרעזעלעך און שמעקן=
דיקע קרייטעכצער באַוואַקסענעם פלאַץ. פאַרנט=צו ציען
זיך פון אים, פונם פלאַץ אַוועק, פעלדער=תבואה העט=לאַנג,
נישט צו פאַרנעמען מיטן אויג, און אים ביי דער זייט לאַזט
זיך די גאַנצע געגנט אַלץ נידעריקער=נידעריקער אַראָפּ אין
אַ טאַל, וואו עס שפרודלט, ריזלט אַ ריין קלאַר וואַסער
לעבעדיק=שפּילנדיק, ווי אַ קינד, דאָס באַהאַלטנדיק זיך
ערגעץ צווישן געדיכט פאַרצווייגטע ווערבעס דאָרט, דאָס
אַ ווייז געבנדיק זיך ווידער, לויפנדיק=שפּרינגענדיק באַרג=
אַראָפּ פון שטיינדלעך אויף שטיינדלעך, האַלטנדיק אין אייז
מאַכו: בול=בול=בול!

תוך מיר און דעם קעלבֿל — נישטאָ דאָרט קיינער. נאָר
וואָס אַ מאָל טראָגט דער גוטער יאָר אָן עפעס אַ פּוּיגל,
שטעלט עס זיך אויף אַ צווייגל, וואָרפט אויף מיר בגנבה
אַן אייגל, וואונדערנדיק זיך, ווער זאָל עס זיין דער מין
נפש, טוט באַלד טאַקע אַ בוק מיטן קעפל, אַ טרייסל
מיטן וויידעלע, אַ מאַך מיט די פּליגעלעך און — זיי געזונט!
אוועק, אוועק...

אָדער אויף יענער זייט טאָל אַקעגן לאָזט זיך אַמאָל
אַראָפּ אַ בושעל, טוט זיך אַ שטעל אויף די לאַנגע, רויטע
פיס, אויסשטרעקנדיק אין דער הויך דעם לאַנגן זילבער-
ווייסן האַלז מיט דעם רויטן פּיסק, שטייט אַזוי אַ וויילע,
קיין ריר זיך נישט צו טאָן. פּלוצים קליפּ-קלאַפּ, קלאַפּ-קליפּ
מיט דעם שנאָבל און — מאַרש, מאַרש איבער דעם זומפּ.

צייטנווייז פאַרטראָגט זיך אַ ווידערקול ערגעץ אינם
וואַלד, אַ געקלאַפּעריי פון פּורלעך אויפן וועג דאָרט.
איך ליג מיך צעלייגט, שמאַכנדיק פאַר גרויס פאַרגעניגן,
קוק אויפן קעלבֿל און טראַכט:

— אַז וואויל איז אונז ביידן! ביידע האָבן מיר
איינער דעם אַנדערן צו פאַרדאַנקען דערמיט, וואָס מיר
זיינען דאָ. ווען נישט איך, וואָלסטו אַצינד געהינעט אין
שטאַלכן, און ווען נישט דו, וואָלט איך אַצינד געהינעט
אין בית-מדרש.

אַט אַזוי פּלעג איך פאַרברענגען אַ שטיק טאָג, שעפּנדיק
נחת פון גאָטס וועלטל און פונם קעלבֿל, וואָס האָט זיך
שטאַרק צוגעלאָזט צו מיר, געוואָרן מיט מיר, ווי מע זאָגט,
פּאַני-בראַטצי. מע האָט געמעגט אַנקוקן אויף חידושים
מיט וואָס פאַר אַ שמחה עס האָט זיך געשפּילט מיט מיר,
מיט וואָס פאַר אַ קעלבערנע התלהבות עס האָט זיך געלאָזט

לויפן, אונטערהויבנדיק דעם הינטן, אזוי זיך פלוצים,
עפעס גאָר פון דער העלער הויט. טאַקע נאָר עפעס, ווי
אַ קינד צו דער מאַמע, פלעגט עס אַמאָל אויסשטרעקן דעם
האַלז, אָנבויגנדיק צו מיר דעם קאָפּ, ווי געזאָגט: נאָ,
קראַץ מיך!

אין פאַרלויף פונם זומער זיינען מיר ביידע ווי איבער-
געביטן געוואָרן. דאָס קעלבֿל האָט אויף זיך גענומען לייב!
ס'איז אים אויסגעקראַכן די האָר און באַקומען אַ נייע
גלאַנצנדיקע הויט. איך בין אויך געקומען צו די קרעפטן,
באַקומען גאָר עפעס אַ נייע הויט און זעהר אַ שטאַרקן
אַפעטיט. דאָס לערנען האָט ביי מיר דענסטמאָל אַזאַ טעם
געהאַט, ווי ביים זאַט קעלבֿל, קומענדיק פונם פעלד, האָט
אַ טעם געהאַט שטרוי, קאַרטאַפֿל-שאַלעכץ.

ה.

— מיטאַ, וועגן דעם קעלבֿל איז שוין נישטאָ וואָס צו
ריידן. מען האַלט שוין דערמיט אויף אַ שטייגער — עס וועט
אם ירצה השם, אַבי געזונט, זיין אַ בהמה. די שאַלע אָבער איז
אַצינד: בחור! וואו האַלט מען מיט דיר. וואָס פאַר אַ גוטס,
בחורל, קאָן אַרויסקומען פון דיינע פעלדער, דיינע וועלדער?
אזוי האָבן זיך געווענדעט צו מיר מיט אַ מוסר מיינע
היימישע, מיך געפרעגט און געענטפערט פאַר מיר, זיי טאַקע
אַליין:

— איין מיטל פאַר דיר, עס זאָל אויס דיר ווערן אַ
לייט, איז נאָר די ישיבה, קיין אַנדער תכלית איז גאָר נישט
געמאָלט.

עס האָט מיר האַרציק באַנג געטאָן שיידן זיך מיט דעם
קעלבֿל, מיט גאַטס וועלטעלע, דאָס שיינע, וואָס האָט מיר

אריינגעגעבן א נייע נשמה; נאָר ווער וויל עס נישט ווערן
א לייט, קומען צו א תכלית? אַך, רבונו של עולם, האָב
איך ביי מיר געטראַכט, עס זאָל מעגליך זיין אַריבער-
צופעקלען אַהינצו, אין דער ישיבה, אָט דאָס אַלצדינק, דאָס
קעלבֿל אַהין אויך טאַקע!

און וואָלגערנדיק זיך אין דער ישיבה, אַמאָל אויף אַ
האַרטער באַנק, אַמאָל אויף דער ערד, אַ קולאַק צוקאָפּנס,
פֿלעגן זיך מיר עפענען אין די געדאַנקען וואונדער-שיינע
פאַנאַראַמעס. ביימער, תבואות, פֿלומען, בערגלעך, טאָלן,
אַ גילדענע זון און אַ ריינער פֿלויער הימל. אין קאָפּ שפּילט
מיר אַ טשיזשיק, אין די אויערן זשוזשעט מיר אַ זשוקל, אין
נאָז פאַרגייען מיר ריחות — דאַכט זיך בשמים... צוקאָפּנס,
דאַכט זיך מיר, פון מאַך אַ קישעלע, און עס קריכן אויף מיר,
דאַכט זיך, משה רבינוס פּערדעלעך. עס ציט מיך, ציט ביי
דער נשמה אַליץ אַהין, אַהין...

— „מאַמע-לעב! — שרייב איך אין איין שיינעם זומער-
טאָג אַ היים — איך באַגער, נישקשה, לערנען, האַלט שוין,
ברוך השם, אויף אַ שטייגער... נאָר וואָס דען? שטאַרק
אַ היים בענק איך, נאָך דיר, מאַמע, נאָך אַיטליכן (נאָכן
קעלבֿל האָב איך מיך געשעמט זאָגן). אוי, לאַז מיך אויף
אַ פאַר טעג קומען אַהיים! עס וועט קיין הוצאות נישט
קאָסטן. איך וועל גיין צופּוס. נישקשה, וואָס איז? אַלע
בחורים ביי אונז גייען צופּוס. און נאָך וואָס פאַר אַ מין
גיין — באַרוויס. מיט דעם שטעקן אין דער האַנט און דעם
פּעקל אויף די פֿלייצעס. אַקעגן אַ ח"י גראַשן פאַרמאָג איך
טאַקע במזומנים, נאָך פון פורים, פאַר לייענען די מגילה
דער קעכן דאָרט, וואו איך עס שבת, און פאַר אַפּטראָגן
פונם בעל-הבית משלוח-מנות צו זיין מחותן. לאַז מיך, מאַ-

מעניו, אוי, איך בעט דײך!

און נישט ווארטנדיק אויף תשובה, לאָז איך מיך שפע-
טער מיט עטליכע טעג, אזוי ווי איך שטיי און גיי, אין וועג
אריין, עס פאַרשטייט זיך, צופוס.

אויב ס'איז נאָר געמאַלט אויף דער וועלט גליק, און
געווען דענסטמאַל אַ גליקליכער מענטש אויף איר, איז דער
אינער געווען איך. עס פאָרן דאָך סוחרים אין בוידן, פריצים
אין קארעטעס, אָבער וואָס פאַר אַ טעם האָט דאָס פאָרן
זייערס אַנטקעגן דעם צופוס-גיין פון אַ ישיבה-בחור, ווי איך,
וואָס רייסט זיך אַרויס פון שימל, אַ דערשטיקעניש אויף
דער פרישער לופט, אויף דער פרייער ליכטיקער וועלט,
וואָס ווערט עפעס ווי פון טויט לעבעדיק?

אַרויסגעגאַנגען בין איך גאַנץ פרי, געגאַנגען מיט
זייטנוועגעלעך צווישן ווייץ און קאָרן דעם גאַנצן טאָג, אונ-
טערשפרינגענדיק פאַר פרייד, אויך אונטערזעצנדיק זיך
אַמאָל, און געקומען אַ היים בין איך מנחה-צייט, ווען בהמות
קומען צוריק פונם פעלד.

מיין קעלבֿל זע איך איז, הע=הע=הע, אָן עין הרע,
אַ קאַלבֿ.

איך גיב מיך אַ שטעל גלייך אים אַנטקעגן פנים.

— שלום עליכם, קעלבֿל, — מאַך איך און וויל עס
אַ גלעט טאָן.

עס בויגט אָן דעם קאַפּ, נישט אַנצוקוקן מיך, אויס-
שטעלנדיק מיר אַ פאַר קליינע שפיציקע הערנער, ווי גע-
רעדט: אָן הענט! וואָס פאַר אַ מחותן מיט מיך, מיך צו גלע-
טן, ביסטו פעטער.

עס פאַרדריסט מיך טאַקע אַ ביסל, נאָר נישקשה, טראַכט
איך מיר, מע באַדאַרף זיך פרוּבן נאָך-אַמאָל.

— מאין=מאין=מאין! — זאג איך, האלטנדיק דעם קעל=
 בל פאר דער נאָז, א ביסל פון דערווייטנס, א הויפן גראָז —
 נא, הייסט עס, א מתנה פון מיר!
 עס שמעקט, סמאָרעט מיט דער נאָז, אַנקוקנדיק מיך
 פאָרוואונדערט, גלייך ווי געזאגט: עפעס קענטליך! דאָכט
 זיך דער און פאָרט נישט דער.
 — א, נישט דערקענט? אַי=אַי! — שמייכל איך אַ ביסל
 מיט תרעומות, מיט גאַל, הייסט עס.

און קוקנדיק אַ וויילע אזוי אויפן קעלבל, ווי שיין, גע=
 זונט, באַלייבט, ווי לעבעדיק, פריש עס זעט אויס; פאָרגליי=
 כנדיק אים אַקעגן דאָס דאַרע, קוואַרע לייב מיינס, דאָס
 בלייך=אויסגעוויקט פנימל מיט דער גאַנצער ישיבה=בחורשער
 געשטאַלט מיינער, כאַפט זיך מיר נישט ווילנדיק אַרויס אַ
 זיפן טיה פונם האַרצן.

דאָס קעלבל, דערקענענדיק מיך, אַפנים, אין דעם קול,
 ווערט מיט מיר היימישער, שטרעקט פריינטליך אויס צו מיר
 דעם האַלז צום קראַצן, ווי דער שטייגער זיינער איז געווען
 פריער. עס שטייט אזוי עפעס ווי גערירט, קוקט מיט האַלב
 פאַרמאַכטע אויגן, אונטערמריקענדיק צו מיר שטיל פון דער
 ברוסט: המ=מ! ס'איז דערינען געלעגן אזוינס, וואָס גאָר
 נישט פאַר דעם מענטשנס לשון. איך האָב עס אָבער גוט
 געפילט, עס האָט אויסגעדריקט אַ פראַגע: וואו ביסטו פלֶו=
 צים אַהינגעקומען? און צוגלייך טאַקע אַ באַדויערן: המ=מ=
 וואָס פאַר אַ פנים, נעבעך, דו האַסט!

ו.

בלייבן ביי דער אָרימער מאַמע, אַ וויסטע אלמנה מיט
 יתומים, איז געווען ריין אוממעגליך.

— איך געזעגן מיך מיט מיינע אלע ליבסטע, זאג א זיי געזונט די שיינע פעלדער, די גרינע וועלדער, וואו איך האב געשפאצירט, איך לאז מיך אוועק צופוס ווייטער אהין, אין דער ישיבה.

א ביטער יאָר, נישט פאַר יידישע קינדער געדאַכט, האָב איך געהאַט דאָס מאָל אין דער ישיבה, פיל ערגער נאָך ווי פריער. א יאָר אָן „טעג“, — עס האָט מיר געפּעלֶט טעג צום עסן, און איך האָב געליטן הונגער. א גליק פאַר מיר, וואָס פיל אַנדערע פון די אַרימע בחורים האָבן אויך געדאַרט, געהונגערט — איז עס פאַר מיר געווען כאָטש אַ האַלבע טרייסט.

נאָך אַ לאַנגער צייט שטילשווייגן שרייבט מיר די מאַמע:

„מזל־טוב דיר, זונעניו, מזל־טוב אויך מיר מיט מיינ בִּזְמָה! עס האָט זיך געקעלֶבט דיין קעלֶבל, איז געוואָרן אויף קעז און אויף פוטער אַ בהמה! אין שטוב איז דאָ מילֶכיקס, אַ ביסל צום פאַרקויפן און פאַר זיך אויך אַביסל. ווי דער־לעב איך שוין אויך פון דיר אין גיכן נחת, הלוואי אמן, רבנו של עולם! זעהר אַ גוטע בהמה. נאָר וואָס דען? איך האָב פון איר צרות. זי לאָזט זיך נישט מעלֶקן, וואַרפט זיך, שרייט, בענקט, גייט פשוט אויס נאָכן קעלֶבל. האָסטו גע־הערט, אַ בהמה זאָל נישט קאָנען פאַרגעסן דאָס קעלֶבל! עפעס טאַקע נאָר ווי אַ מאַמע אַ קינד להבדיל. משוגע איז זי טאַקע נאָך קעלֶבל־ווייז געווען, געטויגט האָסטו דו איינער טאַקע צו איר. גוט אויסגעלערנט האָסטו זי. האָסט געמעגט ווייניקער לערנען זי און לערנען בעסער אַליין. לערן, זונע־ניו, לערן, וועט אויס דיר, אם ירצה השם, ווערן אַ לייט. אַ סעלֶבעלע איז דאָס געווען זעהר אַ געראַטנס, טאַקע גאָר

אן אַנטיק. דער קצב האָט מיר דערפאַר געגעבן אַ גוטן מקח, פֿונם געלט שיק איך דיר אַ פּאַר גילדן. נאָ, ווייס. האָב אויך הנאה פֿאַר דיין מי אַמאַל מיט דיין קעלבֿל! איר ביידע זיינט דאָך ווי אַנדערע צוויי. ווייטער שרייב איך דיר, אַז...".

נאָר גענוג! וואָס ווייטער זי שרייבט האָב איך שוין ניט געלייענט. עס ווערט מיר פינסטער אין די אויגן, פֿאַר-דרייט זיך מיר דער קאָפּ, פע, נישט גוט, אַזוי, אַז מע האָט געמוזט אָפּגיסן מיך מיט אַ גאַנצן עמער וואַסער.

מיינע חברים שטייען צו מיר צו, פֿרעגן:

— וואָס איז פֿאַרט די מעשה? איז עמיצער פֿון די היימישע, חס-ושלום, קראַנק, אָדער, די שעה זאָל נישט זיין, אפשר גאָר געשטאַרבן?

און איך שווייג, האַלטנדיק זיך ביים האַרצן. גיי דער-צייל, נאָר אויף לייטיש געלעכטער, יענעם אַ מעשה מיט אַ קעלבֿל! אַז דאָס איז מיר נישט גוט פֿאַר רחמנות אויף אַ בהמה, מיט וועלכער מיר איז באַשערט געווען, צום ערשטן מאָל אין אונזערע ביידנס יונגע יאָרן, אָנצוקוקן גאָטס וועלט מיט אירע פעלדער די שיינע און צו פֿאַרברענגען דאָרט ביידע אַ שטיק צייט, די טייערסטע אין לעבן; אַז דאָס טריפט מיר דאָס בלוט פֿאַר רחמנות אויף אַ בהמה, אַ מאַמע, און ערשטלינג, וואָס בענקט נאָך איר קינד, נאָך איר געקוילעט קינד, נעבעך!...

גענוג, איבערגענוג איז פֿאַר מיר געווען דער מאַמעס עטליכע ווערטער, אַז איך זאָל ווערן צעקאָכט, צערייצט, אַז די פֿאַנטאַזיע זאָל אַרבעטן מעשים, מיך נישט לאָזן רוען די נעכט.

קוים וואָס זיך געלייגט—א-הא, ברוך הבא! הויבט זיך אָן די שפּיל. עס טרעט אַרויס אויף דער סצענע דאָס

אלטע קעלבל, שוין א מאמע, מיט דעם קינד—א קעלבעלע
א בריליאנט. עס טשעפעט זיך דאס קעלבעלע, זויגט די
ברוסט, אונטערשלאַגנדיק צו ווייל דעם אייטער, דרייענדיק

דערביי מיט דעם וויידעלע. די מאמע איז גאר איבער-
גליקליך, זי בויגט אויס דעם קאפ צום קינד, לעקט עס,

לעקט, שטייל אונטערמריקענדיק פאר גרויס ליבשאפט... עס
פינקלט, שימערט ארום און ארום, א ליבליכע ווארימקייט
צעגיסט זיך אין די אלע גלידער און אויפן הארצן פילט
זיך עפעס אזוי גרינג, אזוי גוט... באַלד טאקע טוט זיך
עפעס ווי א דריי. עס טונקלט אין די אויגן, אויס גע-
שטאַלטן, אויס קאָלירן, אויס אַלצדינק—גאַרנישט!...

איך וואָרף מיך, איך קער מיך אום אויף דער אַנדער
זייט, קלינג-קלינג, ווי מיט אַ גלעקעלע אין די אויערן
—הע-הע, ווידער די שפּיל!

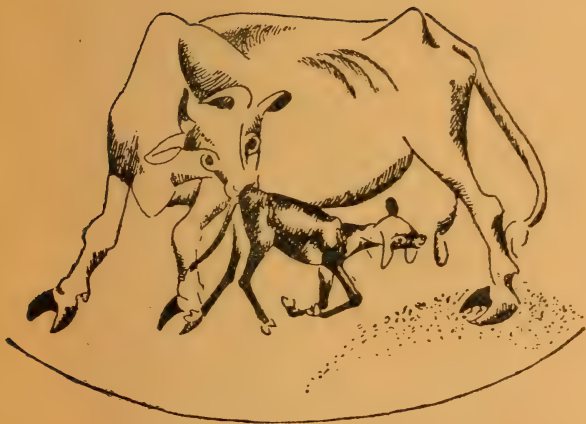
אַ סצענע אַ טרויעריקע. עס רייסט זיך דאָס יונגע קעל-
בעלע, רייסט זיך דעם קצב פון די הענט אַרויס, עס לויפט
מיט אַ ביטער געשריי, און דער קצב נאָך אים. פילנדיק זיין
מלאך-המות און שטאַרק וועלנדיק לעבן, לויפט עס אויסער
זיך, נעבעך, פאַר שרעק, באַהאַלט זיך עמיצן דאָרט צווישן
די פאַלעס, קייכט, מעקעט, ווי עס בעט רחמים: ראַטעוועט!
דער קצב כאַפט דאָס שוואַך קעלבעלע, בינדט עס אויף אַלע
פיר. עס צאַפּלט, שרייט: מע-מע — מאַמע הייסט עס — נאָר
אומזיסט! די מאַמע איז אויפן פעלד, הערט נישט דאָס ביי-
טער געשריי פון איר ליב קינד, הערט נישט דעם קינדס
געזעגענען זיך מיט איר פאַרן טויט...

רויט-בלוי, אַ פאַרבלענדזעניש, אויסמישעניש אַרום און
אַרום. איך טאַפּ מיך, וויש מיך — דאַכט זיך בלוט, שפּריצע-
לעך בלוט...

עס באַשלאָגט מיך אַ שווייס!...

און מיין קערפּער ווערט אַ צעשטערטע, אַ צעבראַכענע
פּלי... צווישן ווירקליכקייט און חלומות נישטאָ קיין אונ-
טערשייד. ס'איז אַ דרייעניש, אַ פּלאַנטערניש...

עס ווארפן זיך אין מיר אלע מיינע גלידער. עס זידט,
קאכט, רוישט ארום מיר, עפעס א גאנצע איבערקערעניש.
אי דער קאפ, עס שפאלט זיך מיר דער קאפ!

פארלאג „קולטור-ליגע“ ווארשע.

שול-ביבליאטעק

ערשטע סעריע

אָריגינעלע ווערק:

1. מענדעלי מו"ס דאָס קעזבל.
2. שלום עליכם . דאָס מעסערל.
3. י. ל. פרץ . . קינדער-לידער.
4. ש. פרוג . . דאָס שטייסל.
5. מ. ז. פייערבערג ביינאָכט.
6. ח. נ. ביאַליק . נח און מאַרינקע.
7. ש. אַש . . יאָסעלע.
8. א. רייזין . . די פאַבריק. דער בוים.
9. מ. סטאַווסקי . לבן הארמי.
10. א. ראובני . . קינדער.

צווייטע סעריע

איבערזעצונגען.

פארלאג „קולטור-ליגע“ ווארשע.

דער נסתר

מעשהלעך אין פערזן

1. א מעשה מיט א בער. 2. א חורבה. 3. דאס קעצל.
4. ווינטער. 5. דאס ציגעלע. 6. דאס הינטל.
7. א מעשה מיט א האָז. 8. שרעטעלעך.
9. מיזעלע מיזעלע. 10. דער שניי-פאָק.
11. ביים טייך פרת. 12. א מעשה מיט אַ הען.

פרייז 100 מאַרק.

קלאסיקער = ביבליאָטעק פאר יוגנט.

מענדעלי מוכר ספרים

== מסעות בנימין השלישי ==

(פארקירצט פאר יוגנט).

פרייז 120 מאַרק.

מענדעלי מוכר ספרים

דאס קעלבל

מיט אילוסטראציעס פון יוסף טשייקאוו.

פרייז 60 מאַרק פרייז אויסגאבע

דער אלגעמיינער שמועס אין פאָלקס-שול

פאר ווארט פון ש. גילינסקי.

פרייז 75 מאַרק.

פרייז 75 מאַרק

שולר - ביבליאטעק

№ 33

שלום אש

עלי און שמואל

שול-ביבליאטעק

103

№ ~~33~~

ש ל ו ם א ש

ע ל י א ו ן ש מ ו א ל

(פֿון דער סעריע „נביאים“)

פארלאג „קולטור-ליגע“ ווארשע

געדרוקט אין 1000 עקז. הארשע 1924.
דרוק. „די העלט“ הארשע, נאָואָליפיע אַ 7.
SZ. ASZ — ELI UN SZMUEL
Druk. „Di Welt“ Warszawa Nowolipie 7

עלי און שמואל

(פון דער סעריע „נביאים“)

ער אלטער עלי איז געזעסן פאר דער טיר פון זיין אהל און ער האָט זיך געוואַרעמט אין דער גליענדער זון. זיינע בלינדע אויגן זענען געווען פאַרמאַכט, ווי פאַרשלאָפּן — נאָר זיינע אויערן האָבן פון צייט צו צייט פאַרנומען אַ ווייבערש קיכערן, אָדער אַ גערודער פון אַ מענלעך קריגעריי—האָט ער מיט די אלטע, ווייכע אָנציינענדיקע יאַסלעס אָנגעהויבן צו קלאָפּן, די אויגן אויסגעשטעלט קעגן זיך, האָט ער צו זיינע צוויי זין געזאָגט :

— אוי, אוי, יינגען, וואָס טוט איר גאָטס קרבן לעסטערן?

טיילמאָל האָט אים אַ יינג אָפּגעענטפערט :

— נו, נו, אלטער, די לונג מיט די גירן, אונזער חלק

נעמען מיר נאָר.

נאָר אָפּטמאָל זענען דעם אלטנס ווערטער אזוי שטיל

געווען, אז זיי האָבן צו די זינס אויערן נישט דערגרייכט —

האָט ער געמיינט, אז זיי זענען זייער פאַרשעמט געוואָרן פון

זיינע רייד, איז ער שוין שטיל געבליבן, ווייטער זיך די אלטע

פיינער אויף דער הייסער זון געוואַרעמט, און האַלטנדיק

פארמאכט די אויגן, האָט ער זיך אַביסל מיט די פלייצעס צוגעשאַקלט, קלערנדיק אַודאי אַזוי אין זיך: אויסגעלעבט די יאָרן, א פהן געווען פאַר גאָט, דאָס בעסטע פלייש פאַר אים פאַרברענט, אַלט געוואָרן, בלינד געוואָרן, האָט ער זיינע צוויי זין איבערגעלאָזט, — נאָר אַזוי לאַנג עפעס האָט זיך גאָט צו אים נישט באַוויזן, נישט אין חלום, נישט אַרף דער וואַך, — אַודאי נישט די צייט געווען, — נישטאָ צו וואָס: נישט מען פירט קיין מלחמה, — נאָך דעם לעצטן יום-כפור אַודאי וועט ער זיך צו אים באַווייזן...

ווי דער אַלטער קלערט אַזוי, שטייען זיינע צוויי זין, אין רייטע העמדלעך אָנגעטאָן, מיט צוויי גרויסע גאַפלען אין די הענט, שטייען פאַר דער טיר פון אוהל און וואַרטן אָפּ די וואָס וועלן קומען פאַר גאָט מקריב צו זיין.

אין דעם קומט אָן א יידענע פון בית-לחם מיט א יינגע-לע אירס, א בכור, פירט א קאַלב, די הערנער מיט קרענק באַפּוצט, שטופט זי דאָס קאַלב נאָך, האַלטנדיק איר בכור אויף דער האַנט.

— גוטע מענטשן, וואו איז דער משכן און וואו וואוינט

דאָ עלי דער פהן?

— וואָס זוכסטו דעם משכן און וואָס דאַרפסטו עלי דעם

פהן? — פּרעגן די בנים די יידענע, שטייענדיק אָנגעלענט אויף זייערע גאַפלען ביי דער וואַנט פון משכן.

— א קרבן האָב איך געבראַכט פאַר גאָט, א זון א בכור

האָט ער מיר געשענקט.

— אַזוי, א קרבן פאַר גאָט — נו האַסטו דעם משכן און

אַט וואוינט דיר דאָ עלי דער פהן, — זאָגט דער עלטערער פון

די בנים, אָננעמענדיק דעם גאַפל ברייט אין דער האַנט, און געוואַרט, די יידענע זאַל פאַר אים דאָס קאַלב אונטערטרייבן.

— ליבער כהן, זיי מיר מקריב מיין קרבן פאר גאָט, פאר
מיין בכורס וועגן.

— מקריב זיין, — זאָגט דער עלטסטער, אָנטאָפנדיק דאָס
קאלב און באַטראַכטנדיק עס פון אלע זייטן, — כ'לעבן גע-
קאָנט אַביסל אַ בעסער קאלב ברענגען, אַ שווערערס אַביסל,
אַ פעטערס אַביסל, — אַ קינד האָט דיר גאָט אַ פעטס געגעבן,
אַ שטאַרקס געגעבן, — זאָגט דער עלטסטער, אויפכאַפנדיק
דאָס קאלב.

— דאָס בעסטע קאלב, וואָס איז געווען אין שטאַל, —
וויל זיך די יידענע פאַרענטפערן.

— אַ געזונט ווייבל האָט געזונטע קינדער, — זאָגט דער
יונגערער, פנחס. האָט אָנגענומען דאָס ווייבל ביים האַנט און
געקוקט איר מיט אַ חנדל אין די אויגן אַריין, — כ'לעבן, ווען
איך וואָלט אַ בכור געהאַט, וואָלט איך פאַר גאָט אַ בעסער
קאלב מקריב געווען, נישט געקאַרגט, ווי דיין מאַן האָט גע-
טאָן.

— זאָל דער כהן אַזוי נישט טאָן, זאָל דער כהן אַזוי
נישט רעדן, — זאָגט די יידענע, אָפּשטופנדיק אים מיט איין
האַנט פון איר רויט פאַרשעמט-געוואָרענעם פנים, און מיט
דער צווייטער האַנט איר צעוויינטן פנים צו דער ברוסט צו-
געדריקט.

— פאַרפאַלן, מקריב זיין מוז מען, — זאָגט דער עלט-
סטער, — נאָר ווייסטו וואָס — מיר וועלן באַלד די נירן
אַראָפּנעמען פאַר אונז, וועט מען דיר שוין די לונגען שענ-
קען. — אי, אזא אַרעם קאלב האָסטו פאַר גאָט געבראַכט —
זאָל דער קרבן אַביסל גרעסער זיין.

— זאָל דערפאַר גאָט מיט דיר גוטס טאָן! — זאָגט די
יידענע, איבערגעבנדיק דאָס קאלב דעם כהן.

די יינגען האָבן דאָס קאַלֶב אין הויף פון אַרֶון געבראַכט,
געשאַכטן עס, די פעל אַראָפּגעצויגן, אויף שטיקער עס צע-
שניטן, אין אַ בעקן אַריינגעלייגט — האָט ער די נירן אַרויס-
געצויגן און אין געצעלט גערופן זיין ווייב.
— נא, נעם צו, קאָך עס צום מאַלצייט.

אַז דאָס ווייב האָט געהאַט די נירן צוגענומען, האָט ער
די שטיקער אויפן מזבח, וואָס איז פאַרן אַרֶון, אַרויפגע-
וואָרפן, דאָס האַלץ אונטערגעצונדן, די הענט פאַרשפרייט צו
גאָט, און געוויזן אויף דער יידענע פון בית-לחם.
די יידענע האָט אויף איר קינד געוויזן און צו וויינען
אַנגעהויבן.

אַז דאָס פייער האָט זיך שוין געהאַט גוט צעברענט און
דאָס פעטע פלייש האָט שוין הינטער די פלאַמען צו טריפן
אַנגעהויבן און די טראָפן פעטס האָבן אין פייער געקנאַקט
און דעם אוהל מיט רויך אַנגעפילט — האָבן די יינגען זייערע
דריי-צייניקע גאַפּל צווישן די שטיקער פלייש אַריינגעלאָזט,
אויסגעזוכט דעם פעטסטן חֶלֶק און אים צו באַלעקן אַנגעהויבן.
די יידענע האָט פּלוצלינג איר תפילה פאַלן געלאָזט און
צום כהן זיך אַנגערופן:

— מיין כהן, עס צימט זיך נישט פאַרן כהן פון טאַפּ צו
כאַפּן, וואָס איז פאַר גאָט אַנגעגרייט.

— ער וועט אַזוי אויך גענוג האָבן, — האָט דער כהן
אַפּגעענטפערט עסנדיק, — נישקשה, נישקשה, גאָט איז אַ
גוטער, ער לאָזט זיך באַנוגענען מיט ווייניק, נאָר דאָס האַרץ
דאַרף זיין דערביי, דאָס האַרץ, — האָט דער כהן געזאָגט, ווי
זיך נישט געלאָזט דערביי שטערן.

נאָר די יידענע האָט נישט געשוויגן, האָט גאָטס טייל
געפאַדערט מיט איר גאַנצער ווייבלעכער קראַפט. עס האָט

נישט געהאלפן אפילו דאָס, וואָס דער יונגערער יינג האָט
איר באַפאַכטונג געוואָלט אַפּווענדן אויף עפעס אַנדערש...
און פון דעם איז אזא גערודער אַרויסגעקומען, אז דער אַלטער
עלי האָט זיינע אויערן אָנגעשטעלט, געוואָלט פאַרנעמען,
וואָס קומט דאָ אזוינס פאַר, און מיט די ליפן געקלאַפט:
— אַווא, אַווא, יינגען! יינגען!

נאָר דער עלטער, האַלטנדיק דאָס פעטע שטיק
אויפן גאַפּל, און מיט אַ פּול מויל פלייש, איז צוגעגאַנגען
צום אַלטן, אַפּגעבראַכן אַ שטיקל פונם פעטן חלק און עס
דעם פאַטער דערלאַנגט.

דער אַלטער האָט דעם פעטן ביסן אין מויל גענומען,
געקייט, געקייט, געוואָרגן זיך, געוואָרגן זיך, געשפיגן, גע-
שפיגן, און דאָך דעם ביסן נישט געקאַנט אַראַפּשלינגען
נאָר די אַלטע יאַסלעס ווי זיי האָבן געקלאַפט, אזוי האָבן זיי
אויך געקלאַפט, צום סוף האָט ער זיך צעפייזערט, אויסגע-
שפיגן דעם ביסן און אויף די יינגען אָנגעהויבן צו שרייען:
— עוכרי ישראל! פושעים! גאַטס קרבן, גאַטס קרבן!

דער עלטערער יינג האָט זיך רויק זיין ביסן געגעסן.
אין דעם איז פון וועג אָנגעקומען חנה מיט איר זון
שמואל, וועלכן זי האָט געהאַט פאַר גאַט אַוועקגעשענקט, זי
איז שוין גלייך צוגעגאַנגען צו עלין און האָט צו אים געזאָגט:
— עלי, עלי, איך בין די פרוי, וואָס איך בין דעמאָלט
פאַר גאַט געשטאַנען, אַט האָט ער מיין תפילה צוגעהערט,
מיר אַ זון געשענקט, איך האָב אים פאַר גאַט אַ מתנה גע-
בראַכט.

— וואָס? — האָט דער אַלטער עלי איבערגעפרעגט מיט
האַלבן בייזער, נישט גוט דערהערנדיק חנהס רייד — וואָס, אַ
קרבן ווילסטו מקריב זיין?

— איך בין די פרוי, וואָס איז דענסטמאַל פאַר גאַט

געשטאנען, דו געדענקסט, דו האָסט געמיינט, איך בין
שכור, — זעסט, אָט האָט גאָט מיין תפילה דערהערט, אַ
זון מיר געשענקט, כ'האָב אים פאַר גאָט געבראַכט.

— דערהערט! זעסטו, אַז מען בעט צו אים, הערט
ער טאַקע. נאָר בעטן דאַרף מען.

— האָב איך אים געבראַכט. איך וויל אים ביי דיר
אין שילה ביים אַרון איבערלאָזן, ער זאָל פאַר גאָט דינען.

— הא, פאַר גאָט דינען, — האָט דער אַלטער עלי
געטאַפט אין דער האַנט דעם קליינעם שמואל — פאַר גאָט
דינען, פון די טעפ פלייש כאַפן, דעם בעסטן ביסן פון גאָט
אדעקנעמען!

די מוטער מיטן קינד האָבן זיך פאַרשעמט.

— ניין, עלי הכהן, — זאָגט צום סוף די מוטער —
איך וויל מיין קינד איבערלאָזן, ער זאָל דעם נר-תמיד פאַר
גאָט אָנצינדן. אַ נדר האָב איך מיר געמאַכט. איך האָב
געבראַכט מיין נדר פאַר גאָט צו באַצאָלן.

— נייע פרעסערס דאַרף מען דאָ, — האָט זיך דער
עלטסטער יינג אָפגערופן, ערשט קוים געהאַט דאָס פולע
מויל פלייש אויפגעגעסן, דורך דעם האָט ער מיט זיין
אָפענטפערן זיך פאַרשפעטיקט.

— שוין גוט, שוין גוט, — זאָגט דער אַלטער — גיי
אין געצעלט אַריין און האַלט דעם קרוג מיט אייל.

די מוטער האָט איר זון אין געצעלט געפירט, אים
דאָס ווייסע העמדל, וואָס זי האָט פאַר אים געהאַט, אָנ-
געטאָן, פאַרן אַרון אים געפירט, און אים פאַר גאָט
געשטעלט.

— אָט האָב איך דיר, רבונו של עולם, דיין מחנה
געבראַכט. נעם אים צו, ער געהערט צו דיר.

זי האָט איר קינד געקושט, אים אין גאָטס רשות
איבערגעגעבן און זיך איר וועג געגאנגען.

איבערגעבליבן דאָס יינגל שמואל אַליין פאַר גאָט,
האָט זיך ערנסט צו זיין אַרבעט גענומען.

יעדן פרימאָרגן אייל אין נר-תמיד אָנגעגאָסן אַ די
איבערגעבליבענע שטיקער פלייש אויפן מזבח אַרויסגע-
שאַרט, זיי זאָלן זיך גוט פאַרברענען; בשמים אויפן מזבח
אַרויפגעשאַטן; און אַלץ, וואָס ער האָט געטאָן, האָט ער
געטאָן מיטן גאַנצן האַרצן, מיטן גאַנצן ווילן, אין דעם
וועג פון עליס יינגען איז ער נישט געגאנגען; ער האָט
זייערע מעשים געזען און זיך פון זיי נישט אָפגעלערנט,
נאָר זיי אין זיין האַרצן פאַראַכטעט.

יעדעס יאָר איז דער טאַטע, די מאַמע געקומען, אויף
פסח, לַמשל, האָבן אַ קרבן פאַר גאָט געבראַכט, אים אַ
העמדל מיטגעבראַכט און געזען, ווי זייער זון איז געניט
אין גאָטס דינסט, ווי ער צינדט אָן דעם נר-תמיד פאַר
גאָט, ווי ער איז מקריב דעם קרבן פאַר גאָט, - האָבן זיי
נחת געהאַט, אין האַרצן זיך געפרייט, אָבער אויפן פנים
דאָס נישט אַרויסגעוויזן.

עליס קינדער האָבן אים אויך ליב געהאַט, אַ שטילער
איז ער געווען און אַ גוטער... וואָס זיי האָבן אים גע-
הייסן - דאָס האָט ער געטאָן. און אַזוי געניט איז ער
געווען אין זיין אַרבעט, אַז זיי האָבן זיך אויף אים אינ-
גאַנצן געקאָנט פאַרלאָזן. האָט מען אַ קרבן געבראַכט
מקריב צו זיין, האָבן זיי נאָר דאָס זייעריקע זיך אַראָפּ-
גענומען - נאָך אַרויסגעכאַפט פון די טעפ צו - און האָבן
עס אַוועקגעגעבן שמואלן, אַז ער זאָל עס פאַר גאָט צו
רעכט מאַכן. ער האָט זיך זייער געפרייט דערמיט, און

זיי זענען פֿון אים צופרידן געווען, וואָרים זיי האָבן זיך
געקאָנט אויף אים פאַרלאָזן. און האָבן אים אָפטמאָל אויך
פֿון פֿלייש געגעבן.

- נעם דיר אויך אַרויס אַ שטיקל פֿון טאָפּ, - זאָגט
צו אים זפני דער עלטסטער - נעם, דו מעגסט.

- איך האָב גענוג אַ שטיקל נירל, וואָס גאָט האָט
געהייסן פֿאַרן פֿהן געבן - האָט שמואל אָפּגעענטפֿערט.

- נאָר צופיל פֿרום דאַרף מען נישט זיין, - האָט
חפני געזאָגט מיט אַ בייזער, - וואָס מאַכט עס אויס אַ
שטיקל פֿלייש - וואָס איז עס דען?
שמואל האָט געשוויגן.

- פֿרומער צדיק מיינער! - האָט פֿון אים געלאַכט דער
יונגער יינג, פֿנחס.

נאָר דער אַלטער עלי, גלייך ווי ער וואָלט מורא געהאַט
פֿאַר דעם יינגל שמואל, ער האָט אים נישט געזען; ער ווייסט
נישט, ווי ער זעט אויס, נאָר ער האָט מיט זיינע אויערן גע-
הערט און האָט מיט זיין גאַנצער נשמה געפילט דעם יינגלס
שטילקייט. „אַ שטיל קינד, גייט זיך זיין אַקסן-שריט, נישט
מען הערט עס, נישט מען זעט עס“.

און אז דער אַלטער האָט אַמאָל דערהערט, ווי דער עלי-
טערער יינג, חפני, בייזערט זיך אויף שמואלן פֿאַרוואָס ער
נעמט זיך נישט קיין שטיק פֿלייש פֿון טאָפּ אַרויס - האָט זיך
דער אַלטער אָפּגערופֿן צו אים:

- וואָס אמת, איז אמת. צופיל פֿרום דאַרף מען נישט
זיין, אַ שטיקל פֿלייש אַמאָל שאַדט נישט. איך בין אויך אַ
פֿהן, כ'האָב אויך גאָט געדינט.
דער קליינער שמואל האָט זיך גארנישט אָפּגערופֿן.

און אז די עלטערן זענען געקומען אויף יום־טוב מיט
זייער קרבן, האָט זיך די מאמע אָפגערוּפן :

— הער זיך, מיין קינד, צו, וואָס עלטערע זאָגן דיר,
וואָס גוטע, פּרומע לייט הייסן דיר.

און אז די מוטער האָט דעם אַלטן געפרעגט אויף איר
קינד, האָט ער איר אָפגעענטפערט האַלב מיט אַ זיפּץ :

— וואָס אמת, איז אמת. אַ פּרום קינד איז עס, נאָר —
די מוטער האָט שטיל געשוויגן, נייגעריק געווען צו
הערן, וואָס איז דאָס אזעלכעס דער „נאָר“...

נאָר דער אַלטער האָט מיטן קאָפּ צוגעשאַקלט און
גאַרנישט גערעדט.

די מוטער איז דערנאָך צו צום קליינעם שמואל, און
האָט אויך אויף אים מיטן קאָפּ צוגעשאַקלט :

— אוי קינד, אוי קינד !

אזוי האָט זיך שמואל געלעבט ביי עלין אין שילה
געבן אַרֹן, גוט און פּרום, געטאָן זיין דינסט פאַר די,
וואָס זענען געקומען קיין שילה פאַר גאָטס אַרֹן. און עליס
יינגען זענען זינדיקע מענטשן געווען, האָבן פלייש פון
די טעפּ געכאַפּט; האָבן די ווייבלעך, וואָס זענען פאַר
גאָט געקומען בעטן — פון וועג אַראָפּגעפירט. און דער
אַלטער, בלינדער עלי, אזוי ווי ער איז געזעסן פאַר דער
טיר און זיך די אַלטע ביינער געוואַרעמט אויף דער זון,
אזוי האָט ער זיך געוואַרעמט און געקלערט וועגן דעם,
וואָס איז דאָס די מעשה, וואָס גאָט ווייזט זיך נישט אין
הויז אזאָ צייט מיט יאָרן.

האָט ער פּונקט געהערט שמואל'ן פאַר זיך פאַרבייגיין'
האָט ער אים גערופן :

— שמואל, שמואל !

— וואָס ווילסטו, טאַטע ?
 — וואָס גייסטו טאָן ?
 — איך גיי אייל אין דעם נר־תמיד אַריינגיסן.
 — אייל אין דעם נר־תמיד אַריינגיסן, — האָט דער
 אלטער פאָר זיך געקלאָפּט מיט די ווייכע יאַסלעס אָן די
 ציין, — אייל אין דעם נר־תמיד, אַ גוטע זאַך, אַ גוטע זאַך.

אַמאָל אין אַ נאַכט, ווען שמואל ליגט אזוי אין זיין
 ווייס העמדל, וואָס די מאַמע האָט אים געמאַכט, אויף אַ
 באַנק אין אוהל און שלאָפּט געשמאַק איין — דעם נר־תמיד
 אָנגעצונדן, דעם מזבח אַרומגעוואָשן, און שטיל איז אין
 טונקעלן אוהל, נאָר דאָס ליכט, וואָס ברענט פאָר דעם
 אַרון, — הערט ער אַ שטים ווי פון דעם אַרון אַרויס זיין נאָמען
 רופן :

— שמואל ! שמואל !

דאָס יינגל זעצט זיך אויף, קוקט זיך אַרום — קיינער
 נישטאָ, נאָר דאָס ליכט, וואָס האָט געברענט פון פריער,
 ברענט נאָך איצט — הויבט זיך אויף, גייט אַרויס פון משכן,
 גייט אַריין אין אוהל, וועקט דעם בלינדן עלין :
 — טאַטע, טאַטע, דו האָסט מיך גערופן ?
 — ניין, ניין, איך האָב דיך נישט גערופן, — זאָגט דער
 האַלב־פאַרשלאָפּענער, בלינדער עלי, — וואָס גערופן ? איך
 האָב דיך נישט גערופן.

דאָס יינגל גייט צוריק אין משכן, קוקט זיך אַרום, —
 אלץ ווי פריער : דער אַרון אזוי ווי ער שטייט — אזוי שטייט

ער; אין דאָס ליכט, אזוי ווי עס ברענט — אזוי ברענט עס זיך, לייגט ער זיך ווייטער אנידער אויף דער באַנק און לייגט. לייגט אַביסל צייט, נאָר-וואָס געהאַט אַביסל די אויגן פאַרמאַכט, און די שטים רופט ווייטער:

— שמואל, שמואל!

דאָס יינגל כאַפט זיך מיט אימפעט אויף, קוקט זיך אום — קיינער נישטאָ. אַראָפּ פון דער באַנק, אַרויס פון משכן, אַריין אין דעם אוהל און וועקט דעם פאַרשלאָפּענעם ערליך:

— טאַטע, טאַטע, דו האָסט מיך גערופן?

— וואָס גערופן? — איך האָב דיך נישט גערופן, — וועקט זיך דער אַלטער ערליך, זעצט זיך אויף אויפן געלעגער, קוקט זיך אַרום, ווי ער וואָלט עפעס געזען, — וואָס האָסטו זיך אויפגעכאַפט?

— האָסטו מיך גערופן.

— איך האָב דיך נישט גערופן, — זאָגט דער אַלטער. דאָס יינגל גייט ווייטער צוריק אין משכן, ציט זיך אויס אויף דער באַנק און לייגט און וואַרט. — שמואל, — שמואל, — ציט זיך אַ שטים איבערן גאַנצן אוהל.

ער האָט זיך געגעבן אַ זעץ אויף, אַ קוק אַרום זיך, אַרויס פון משכן, אַריין אין אוהל, צו צו ערליך: — דו האָסט מיך יאָ גערופן.

נו, דאָ האָט שוין ערליך נישט געשלאָפּן. געזעסן איז דער אַלטער אויף זיין געלעגער און ערגעץ-וואוהין מיט זיינע בלינד אויגן געקוקט אין אַ פרעמדער וועלט אַריין. „אהא — צו מיר זיך שוין נישט באַוויזן“ — האָט דער אַלטער

געברומט - „צום יינגל געקומען“, - „צום יינגל“ - האָט
דער אַלטער מיט די אַלטע ביינערדיקע יאסלעס געקלאָפּט.
- האָסט מיך יאָ גערופן, טאַטע, - זאָגט שמואל.
- איך האָב דיר נישט גערופן, - זאָגט עלי ווי מיט
א האַלבן בייזער, - דאָס האָט דיר גאָט גערופן, ער האָט
דיר גערופן... .

דאָס יינגל איז שטיין געבליבן, דעם קאַפּ אַראָפּגע-
לאָזט, ווי פאַרשעמט. א מינוט האָבן זיי שטיל געשוויגן.
דערנאָך, אז דאָס יינגל האָט אָנגעהויבן שטיל אַוועק-
צוגיין פון אַלטן, גלייך ווי ער וואָלט זיך עפעס געווען
אַפּגעגנבעט, האָט דער אַלטער אים מיט אַ בייזערדיקן
טאָן נאָכגעלערנט :

- און אז ער וועט דיר רופן, זאָג אים, דו ביסט דאָ:
„כ'בין דאָ“ -

דאָס יינגל איז צוריק אין אַוהל געגאַנגען מיט אַן
אַראָפּגעלאָזענעם קאַפּ, האָט זיך אויף דער באַנק געזעצט.
און דאָס פנים אין ביידע הענט פאַרשטעלט.
און אז דאָס קול האָט גערופן: „שמואל, שמואל!“
איז ער שוין מער צו עלין נישט געלאָפּן.

צומאָרגנס אינדערפרי איז זיך ווידער דער אַלטער,
בלינדער עלי געזעסן פאַר דער טיר, און זיינע אַלטע ביי-
נער געוואָרעמט אין דער זוי. ער האָט זיך די פינגער
איינציקווייז געבראַכֶן, און די שפיץ באַרד אין מויל געכאַפּט
און געביסן, און ביי זיך געטראַכט: צו דעם קליינעם זיך
געוויזן, צו דעם קליינעם... . נישקשה, נישקשה.
א גאַנצן טאָג האָט זיך דער קליינער שמואל ווי באַ-
האַלטן פֿון אים. מען זעט אים אויף די אויגן נישט - האָט

זיך דער אלטער געטראכט, און אויסגעשטעלט די אויערן,
אויב דער קליינער לויפט נישט פארביי - נישטאָ, ער באַ-
האלט זיך, - טראַכט זיך דער אלטער - באַהאלט זיך -
און הויבט זיך אויף, און טאַפט מיט די הענט, ביז ער
טרעפט אַריין אין משכן, שטעלט זיך אַוועק ביי דער טיר
און רופט אַריין:

- שמואל, שמואל, וואָס טוּסטוּ, מיין זון ?
- איך מאַך צורעכט דעם נר-תמיד, טאַטע, - ענט-
פערט שמואל.

- פאַרנומען ביים נר-תמיד, - זאָגט דער אלטער,
און טראַכט זיך: שטענדיק איז דאָס ביי גאַטס אַרבעט, -
קום נאָר אַרויס, - רופט דער אלטער, און טאַפט ווייטער
מיט די הענט אָן דער וואַנט, ביז ער קומט צו צום פריער-
דיקן אָרט.

האלב ווי פאַרשעמט קומט צו צו אים שמואל און
שטעלט זיך פאַר אים.

- וואָס ווילסטוּ, טאַטע ?
- געוויזן זיך צו דיר גאַט ? - פֿרעגט דער אלטער.
- געוויזן, - ענטפערט שמואל מיט אַ האַלב פאַר-
שעמטן טאָן.

- און וואָס האָט ער דיר געזאָגט ?
שמואל שווייגט.
- „סודות“ - טראַכט זיך דער אלטער - „סודות“.
שמואל שווייגט.

- נישקשה, איך בין אויך אַ כהן, ער פלעגט זיך צו
מיר אויך באַווייזן, מעגסט זאָגן, האַסט נישט וואָס מורא
צו האַבן.
שמואל שווייגט.

- שווייגסט - שווייגסט, - נו, נו, שווייג.

שמואל האט דעם קאפ אראפגעלאזט צו דער ערד.

- האסט זיך נישט וואס צו באהאלטן פאר מיר, איך

האב אויך גאט געדינט, איך האב אויך, - שאקלט דער

אלטער מיטן קאפ.

שמואל שווייגט.

- סודות, סודות, - זאגט דער אלטער פאר זיך.

- מען דארף דעם נר-תמיד אָנצינדן, ער איז פאר-

לאָשן - זאגט שמואל.

- גיי דעם נר-תמיד אָנצינדן, ער איז פארלאָשן, -

זאגט דער אלטער מיט אַ געבייזער.

שמואל איז צוריק אין משכן אַרײן.

דער אלטער איז פאר דער טיר זיצן געבליבן, די זון

האט זיין אויפגערייצט פנים געברענט, און געברומט האט

ער פאר זיך: סודות... סודות...

אין דעם איז אַרויסגעקומען דער עלטסטער יינג זיינער,

חפני, פון משכן אַרויס, אויפן גאַפּל אַ פעט שטיק פלייש

פון טאַפּ אַרויסגעכאַפט. דערזען דעם אַלטן, ברעכט ער

אַפּ אַ שטיקל פון גאַפּל און מיט אַ פּויל מויל זאגט ער צום

פאָטער:

- נא, נעם, טאַטע, אויך אַ ביסן.

- פרעסער, זוּיפער, נאָר צום פרעסן ווייסט איר, נאָר

כאַפּ-לאָפּ, פרעסער! אוי, אוי!

דער עלטסטער יינג האט אַ פאַר בייזע אויגן אויסגע-

גלאָצט אויפן אַלטן. ער האט אים גאַרנישט געקאַנט ענט-

פערן, ווייל דאָס מויל איז אים מיט פלייש אָנגעשטאַפט

געווען.

צענטראלער ביכער-לאגער

„קולטור-ליגע“

ווארשע, לעשנא 40, וו. 11